

De orättvisa löneskatterna

I sin underledare "En stor skattereform" i Ekonomisk Debatt 5/77 hävdar Lars Jonung att en mer korrekt redovisning av löntagarens lön och skatt måste innebära vad han benämner löneskatten. Flera inlägg i debatten har likt detta inneburit krav på att man bör införa begreppet totallön som en benämning för den avtalade lönen inklusive vad som därtill utgår i form av allmän arbetsgivaravgift samt olika socialförsäkringsavgifter. Vid diskussionen kring socialförsäkringsavgifterna samt den allmänna arbetsgivaravgiften finns utöver det som Lars Jonung

påtalat emellertid ett flertal fakta som förtjänar att uppmärksammas.

Vad som skett under de senare åren är att avväxlingar gjorts från den direkta statliga inkomstskatten mot att de olika socialförsäkringsavgifterna höjts. Den ökade kostnad som avgiftshöjningarna inneburit för arbetsgivarna och den sänkta statsskatten påverkar självklart löneförhandlingarna. De har varit en förutsättning för avtalsförhandlingarna under senare år. Den progressiva direkta skatten har växlats över mot en proportionell skatt som endast drabbar arbetsinkoms-

ter. Skatten kan därför mycket väl karaktäriseras som en definitiv bruttoskatt där inbetalningarna till staten, i likhet med vad som gäller för preliminärskattebetalningarna, ombesörjs av arbetsgivarna för löntagarnas räkning.

Den ytterligare begränsning i förhandlingsutrymmet som löntagarna fått vidkännas har dock inte drabbat alla inkomstslag. Inkomstskattelättnaden gäller samtliga inkomster, medan arbetsgivaravgifterna och socialförsäkringarna endast tas ut på löner och förvärvsinkomster. Den löneskatt som skall finansiera inkomstskattelättnaderna måste få en motsvarighet i form av en egenavgift som träffar även inkomster av kapital, fastigheter och tillfällig förvärvsverksamhet. Likformighet i skattetrycket mellan olika inkomstslag är ett rimligt krav och den skeva skattebelastning som provisorierna resulterat i måste därför elimineras.

Det är alltså rimligt att beteckna såväl den allmänna arbetsgivaravgiften som de övriga socialförsäkringsavgifterna som löneskatter. Ett flertal av avgifternas koppling till förmåner har tenderat att upphöra. Som exempel härpå kan nämnas barnomsorgen, vuxenutbildningsavgiften samt även folkpensionsavgiften. Ingen av dessa "försäkringar" begränsar förmånstagargruppen till den som tidigare inbetalt avgifter. Avgifterna har därför i allt högre grad fått karaktären av allmän finansiering av statsutgifterna.

Det är följaktligen motiverat att också studera hur denna skattebörd fördelar sig mellan olika kategorier skattskyldiga. Någon acceptabel motivering till varför inkomster från kapital, fastigheter och tillfällig förvärvsverksamhet helt skall befrias en motsvarande skattebelastning finns inte.

Den differentiering i löneskattens uttaxering som gäller för olika former av förvärvsinkomster, löner och rörelseinkomster, är också det något som i debatten vare sig har påtalats eller motiverats. De sammanlagda avgifterna för anställda utgår på bruttolönesumman. Egenföretagarna har däremot som bas rörelsens nettoresultat dvs när från intäkterna avräknats samtliga avdragsgilla poster in-

klusive en schablonberäknad s k egenavgift. I detta avseende finns för rörelseidkarna ytterligare en lättnad. Basen för den allmänna arbetsgivaravgiften utgörs endast av den del av inkomsten som överstiger 30 000 kronor. Om det inte är fråga om en rörelse, som drivs gemensamt av makarna, utan två rörelser, som drivs av vardera make, kan 30 000 kronorsreduktionen tillgodoräknas bägge makarna.

Den s k egenavgiften är dessutom väsentligt lägre än de sammanlagda avgifter som utgår på lönesumman genom att endast fem avgifter uttaxeras för rörelseinkomster medan hela tolv utgår på löner. Vidare har rörelseidkaren möjlighet att ytterligare reducera avgifternas storlek. Exempelvis kan rörelseidkaren välja att ha 3, 33 eller 93 karensdagar med reducerad sjukförsäkringsavgift, eller att bli helt undantagen från sjukförsäkringen, vilket då medför att man även undantas från avgift för både ATP och arbetsskadeförsäkring. Sådana lättnader är ingalunda ovanliga. För inkomstår 1973 betalade av totalt 346 000 egenföretagare endast 40 procent full avgift medan 40 procent hade reducering som motsvarade 3 karensdagar, 4 procent 33 dagar, 1 procent 93 dagar och slutligen den icke förringningsbara andelen 15 procent som hade s k undantag.

Ett flertal röster har höjts för ett individbaserat försäkringssystem med möjligheter för de skattskyldiga att själva inom vissa ramar få bestämma villkoren och därigenom även avgifternas storlek. Det kan nu konstateras att detsamma finns fullt utvecklat men endast tillgängligt för egenföretagare. Av egenföretagarens avgifter är som nämnts två helt frivilliga, de som gäller ATP samt arbetsskadeförsäkring, medan sjukförsäkringsavgiften väsentligt kan reduceras. Sjukförsäkringen har i det fungerande systemet en så sofistikerad utformning att egenföretagaren när han känner att hälsan är på väg att svikta, med verkan från månadsskiftet efter anmälan kan reducera eller även eliminera karensdagarna, detta förutsatt att åldern är under 55 år och eget intygande om "god hälsa". När åkomman väl är över finns inga hinder

Tabell 1.

	Löntagare	Egen- företagare 1	Egen- företagare 2	Kapitalägare
Löneskatter/egenavgift	21 265	18 456	9 200	—
Statlig inkomstskatt	9 990	9 990	9 990	9 990
Kommunal inkomstskatt	16 238	16 238	16 238	16 238
Total skatt	47 493	44 684	35 428	26 228

att med samma snabba verkan återigen öka antalet karensdagar med låga avgifter som följd.

Försäkringsmomentet för egenföretagarna innebär också att de själva fastställer sjukersättningens storlek utan direkt koppling till premiens storlek. En med andra ord synnerligen förmånlig försäkring. Till grund för sjukersättningens storlek ligger den skattskyldiges egna förväntningar av sin nettoinkomst medan den slutliga avgiften har den faktiskt redovisade nettobehållningen som bas. I det fall avsevärda differenser här uppkommer är det enligt riksförsäkringsverket i det närmaste omöjligt att hävda att uppsåtligt för hög förväntad inkomst angivits. En löntagare med fast lön kan knappast utan påföljd tillåtas göra samma bristfälliga skattningar.

Några direkta analyser av eventuella avvikelser i detta avseende har inte gjorts. Bearbetning av befintligt material visar dock att här påtalade avvikelser mellan uppuren ersättning och erlagd avgift är av den omfattning att det mer än väl motiverar närmare granskning.

Vad blir då den totala skattebördan för en löntagare och en egenföretagare där den förstnämndes lön är identisk med taxerad inkomst av tjänst och dessutom

jämförbar med den sistnämndes nettoresultat av rörelse?

För att exemplifiera skillnaderna i skattebelastningen har valts en löntagare, två rörelseidkare samt en kapitalägare (se tabell 1). Löntagaren har en lön av 65 000 kronor, kapitalägaren inkomster från kapital, fastigheter och tillfällig förvärvsverksamhet på sammanlagt motsvarande belopp och de två rörelseidkarna redovisar rörelseresultat med samma summa. Rörelseidkare nr 2 har valt befrielse från såväl ATP- som arbetskadeförsäkringsavgift samt reducering av sjukförsäkringsavgiften till 3,7 procent.

Tabell 1 behöver knappast kommenteras. De visar klart hur skattetrycket drabbar olika inkomstslag på ett ojämnt sätt som för löntagarna är helt oacceptabelt. Med dessa fakta som grund kan det inte heller anses motiverat att insistera på ytterligare skattelättnader för egenföretagarna. Exemplet visar också vilken privilegierad ställning kapitalinkomster här.

Taxeringslagens 1 § understryker vikten av likformighet och rättvisa vid fastställandet av taxerade inkomster. Det kan knappast anses oskäligt att detsamma skall gälla även vid skattebelastningen.

Utredningssekreterare *Claes Ljungh*
TCO